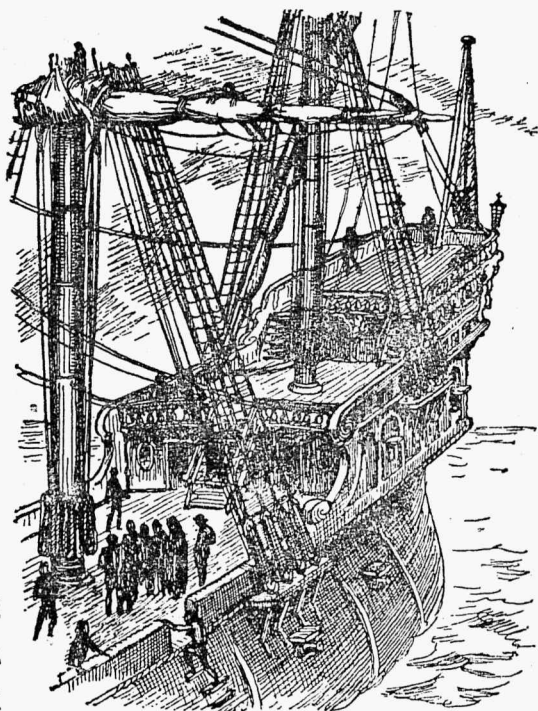

VIKER KAAR

Nr. 13

FÜÜSIKALIS-TEHNILISTE
HUVIALADE, KATSETE JA
SEIKLUSJUTTUDE KIRJASTIK

BORIS ŽITKOV

MUSTAD
PURJED

I

Toimetaja L. Jürisson, Haapsalu, Võnnu t. 13.

Uued eesti postmargid.

Tuleval aastal on oodata uute eesti postmarkide ilmumist. Toome siin ajakirjadedest järgmised teated.

1. 30. juulil 1932. a. Tartu ülikool pühitseb 300. sünnipäeva. Posti-päevalitsus otsustas juubeli puhul lasta välja erilise juubeli-seeria. Ülikooli valitsus omalt poolt toetab posti-päevalitsuse algatust ja saatis temale tähtsamatest ülikooli hoonetest ülesvõtteid, mida võiks kasutada postmarkide trükkimiseks.

2. Eestis on mõned seltsid, milliste ülesandeks on matkajatele abiks olla rännakutel Eestis ja eriti soodustada välismaaliste turistide voolu Eestisse. Need seltsid on praegu rahapuuduses, kuna sissetulekud on väga väikesed. Teistes maades turismiseltse toetavad ärid ja võõrastemajad, sest neil on turistidevoolust kasu, meil aga see toetus puudub täiesti. Turismi keskkorraldusel on kavas asuda Tallinna vaatamisväärsete tornide ja müüride kordaseadmisele, et võõrastel oleks midagi vaadata, aga rahapuudusel ei saa sellele mõeldagi. Et rahapuudusest üle saada, tahab turismi keskkorraldus kokkuleppel posti-päevalitsusega välja lasta erilised postmargid, mis müüakse lisamaksuga, nagu Punase Risti margidki. Kui posti-päevalitsus on nõus selle kavaga, siis võime oodata uusi turistide-postmarke.

Postmarkide võltsimine Eestis.

Eelmises „Vikerkaare“ numbris (nr. 12, 1931) kirjutasime vesimärkidest, millistega varustatakse postmarkide paber, et ära hoida postmarkide võltsimisi, kuid tuleb ette, et võltsitakse ka vesimärke.

Postmarkide võltsimine on järjega jõudnud juba Eestissegi. Möödunud kuu lõpul paljastati Eestis postmarkide võltsijate ja võltsitud markide levitajate organisatsioon. Süüdlased saavad teenitud karistuse, sest postmarkide trükkimine on samuti kui rahatrükkiminegi, riigi ainuõigus ja eksijad selle vastu võetakse vastutusele. Võltsitud on postmarke, millistel suurem väärtus margiturul: niisugusteks on viiemargalised õhuposti margid, pältrükiga „45 Marka 1923“ ja endised Punase Risti margid, pältrükiga „Aita hädalist“. Viimased margid on võrdlemisi kallid: praegune müügihind 20 krooni seeria (4 tükki).

Võltsitud margid on kaunis hästi tehtud, kuid nende eraldamine õigetest pole väga raske, sest võltsitud markide pältrüki värv erineb õigete värvist.

Markide vahetamist soovib

Aug. Rebane, Tallinn, S. Laagri tän. 9—5. Postmargid, häätegevad ja reklaammargid; ex-librised, metall- ja paberrahad.

Hindmõistatus.

Järgmises numbris ilmub hindmõistatus markide alalt. Hindmõistatuse õigesti lahendanute vahel loositakse välja 3 auhinda.

Boris Žifkov.

I. VENED.

erud mähiti kaltsudesse, et ei kolksataks puu ega raksuks aer. Ja vett valati pääle — et ta, saatan, ei krääksataks.

Öö on pime, sume, sõrme ei näe suhu pista.

Kasakad aerutavad türgi kalda lähedale, kuid vesi ei sulksatagi — aer tõstetakse veest ettevaatlikult nagu laps hällist.

Vened on suured, laiad. Käilad¹ teravad, kergivad kõrgele. Igas venes on kakskümmendviis meest, ja ruumi jatkuks teiselegi kahekümneviiele.

Vana Pilip on esimeses venes. Tema juhibki.

Juba paistab kallas musta seinana vastu musta taevast. Kasakad sõuavad, sõuavad, ja peatuvad — kuulatavad.

Öine tuul hoovab parajasti kalda poolt. Kõik on kuulda. Nüüd vaikis viimanegi peni kaldal. Vaikne on. Kuuldub ainult, kuidas meri sahiseb liivase kalda ääres: Must Meri vaevalt hingab.

Juba aer ulatub põhja. Kaks meest laskuvad vette ja lähevad kaldale luurama. Türklastel on siin kaldal suur, rikas asundus.

Nüüd on vened kõik siin. Seisavad, kuulavad — kui aga mehed ei ärataks koeri. Aga ei neist meestest seda karta ole!

Nüüd kumas punaselt kalda all, ja hambuline, ärauhutud järsandik pääkohal sai nähtavaks.

Asunduses algas segadus.

Kuid kuma helenes, helenes, ja ruske suits hakkas keer-

¹ käil — laevanina.

lema paksu pilvena türgi küla kohal: kasakad süütasid ta mõlemast servast. Koerad haukusid, hobused hirnusid, inimesed hakkasid häälitsema, ulguma!

Vened söötsid kaldasse. Kaks inimest jäi igasse venesse, teised ronisid järsandikust üles. Siin oli maisipõld seinana asunduse ees.

Kasakad lõmitavad maisis ja vaatavad, kuidas türklased tassivad tänavaile terve oma vara: kirstud, vaibad, nõud — tulevalgel on kõik näha nagu keskpäeval. Kasakad vaatavad, kus rikkam maja.

Türklased segivad, naised töönavad, tassitakse vett kaevudest, tuuakse hobuseid tallidest. Hobused rabelevad, pääsevad valla, sööstlevad inimeste hulgas, tallavad varandust ja tormavad steppi.

Äkki huilatab Pilip!

Kasakad kargasid püsti, söötsid türgi vara kallale ja haarasid, mis kellelegi jõukohane.

Türklased said nagu puuga pähe, karjusid omakeeli. Kuid kasak haaras, mis tahtis, ja — kadus maisi, ööpimedusse, vajus nagu vits vette.

Juba mehed olid täitnud vened vaipadega, hõbekannudega ja türgi tikandustega, kui otsegu kurivaim kiusas Gritskot naist puutama — niisama nalja pärast: haaras ühe põigiti kaenlasse ja hakkas kaldale vedama.

Naine aga tõstis häält, ja veel nii, et türklased toibusid jalapäält. Nad hakkasid otsima jatagaane² kompsude alt, ja söötsid Gritskole järele.

Gritsko viskas naise — võtku pagan selle! — kiiresti murdis läbi maisist, kivina veeres alla järsandikult ja lidus venede poole.

Kuid türklased varisesid talle järele kaldalt nagu kartulid kotist. Tükkisid vettekigi kasakate kallale: olid tulekahjust ja kisast nagu arust ära, tulid ujudeski.

Ka hakati järsandikult muskettidest laskma, tulekahi jäeti kus seda ja teist. Kasakad hakkasid vastu raiuma. Kuid muskettidest³ kalda poole lasta ei saanud — kuma ülal küla kohal tegi järsandikualuse veel pimedamaks. Tabab lõpuks oma mehi. Raiuti mõökadega ja taganeti venede poole.

Karati venedesse, ja kes ei jõudnud seda, langesid türklaste käe läbi. Ainult üks võeti vangi — Gritsko.

Pääsnud kasakad pingutasid jõudu aerudel, et saaks merele, kaugemale türklaste kuulidest. Sõuti kuni tulekahju

² pikk, kõvera teraga puss, pistoda.

³ vanemaaegne raske puss.

muutus vaevalt nähtavaks, punaselt pilgutavaks silmaks kaldal. Siis pöördi kiiresti põhja poole, et tagaajajad ei saaks kätte.

Igal pingil istus kaks sõudjat, ja pinke oli igas venes seitse: neliteist aeru sõudis igas venes. Ja viieteistkümnenda aeruga juhtis tüürimees. See oli kolmsada aastat tagasi. Nii käisid kasakad venedega türgi rannas röövimas.

2. FELLUKA.

Gritsko toibus. Kõik keha ära pekstud, kipitab, valutab. Ümberringi pime. Päev saadab ainult tulejuge läbi pragude kuuri seinas. Ta katsus enda ümber: öled, sõnnik.

Kus ma olen?

Ja äkki tuli kõik meele. Tuli meele ja hing jäi kinni. Ennemini oleksid võinud tappa, nüüd nülivad elusalt naha seljast. Või panevad teiba otsa. Selleks nad jätsidki ellu. Ta jäigi sellele arvamusele. Ja tundis pööritust valust ja hirmust.

„Võib-olla, et ei olegi üksi, oleks ikka kergem.“

Ja küsis valjusti:

„On siin veel mõni elus hing?“

Ei ole, üksi on.

Lukk ragises, inimesed astusid sisse. Valgus tungis uksest. Gritskot ei rõõmustanudki see valgus, sest surm tuli. Ei suutnud tõustagi, jalad nõrkesid, kõik lõtvus. Kuid türklased rebisid teda, tõukasid jalgadega.

Lõpuks tõstsid püsti.

Käed seoti seljataha, siis tõugati uksest välja. Inimesed seisid tänaval, vahtisid ja rääkisid midagi.

Turbaniga habemik vanamees kumardus ja võttis kivi. Heitis vihaselt ja tabas saatjaid.

Kuid Gritsko ei vaata kõrvale, vaid ikka edasi — kus on teivas? Hirmus on, kuid ei saa olla vaatamata: ootab iga teekäanu tagant teivast. Ja jalad nagu polekski omad, on nagu külge pandud.

Mošee möödus, kuid teivast ei ole ikkagi veel. Nad jõudsid külast välja ja pöördusid mere poole.

„Tähendab, uputavad merre,“ arvas kasak, „on siiski vähem piina.“

Ranna ääres seisis felluka, suur, kahe terava otsaga lodi. Käl ja pära uhkelt üles pöördud nagu türgi poolkuul.

Gritsko visati felluka põhja. Poolpaljad sõudjad haarasid aerud.

3. TÜRGI LAEV.

„Nii ongi, viiakse uputada,“ otsustas kasak.

Gritsko nägi felluka põhjast ainult sinist taevast ja sõudja higist selga.

Äkki hakati aeglasemalt sõudma. Gritsko lükkas pää selga: felluka kohal paistis laeva käil, mis jämeda kaarena kerkis veest. Mõlemale käila küljele, mis olid punnis nagu täispuhutud põsed, oli värvitud silm. Laev nagu oleks vihasena põski punnitanud.

Gritsko jõudis veel mõelda, et vist toodi siia puua, kui juba oli kõik valmis. Felluka seisis kõrge laeva kõrval, ja türklased hakkasid mööda puuastmetega köisredelit üles ronima. Gritskole visati nöör kaela taha ja tiriti ta üles. Pea-aegu, et oleks hoopis kägistatud.

Ülal Gritsko nägi, et see oli suur laev, oma poolsada sammu pikk. Oli kaks masti ja teki kohale lastud raadel kõvasti kokku pandud purjed. Mastidest parda külge läksid köied — vandid. Need olid pinguli, sest nad hoidsid maste, kui tuul pingutas purje. Parda ääres seisis vaadid.

Päras oli püstitatud suur, tugeva riidega kaetud telk. Sissekäiku sinna varjasid etteriputatud vaibad.

Selle päratelgi ees seisis pistodade ja jatagaanidega relvastatud vahid. Säält astus aeglasel sammul välja tähtis türklane, määratu turbani ja laia siidvööga; vöö vahelt paistsid kahe pistoda kulla ja kalliskividega kaunistatud käepidemed.

Kõik jäid vait ja vaatasid türklase poole.

„Kapudan, kapudan,“ sosistati Gritsko ümber.

Türklased astusid kõrvale. Kapudan (kapten) vaatas Gritskole silma, vaatas nagu oleks kangiga tõuganud. Terve minuti vaikis ja aina vahtis.

Siis pitsitas mingi sõna hammaste vahelt ja pöördus tagasi oma vaipadest ehitisse taga päras.

Vahid haarasid Gritsko ja viisid ta laevaninasse.

Sepp tuli, ja Gritsko ei jõudnud silmagi pilgutada, kui juba kätel-jalgadel kõlisesid ketid.

Siis avati luuk ja lükati vang alla laevaruumi. Gritsko mürtsatas alla musta auku, pörkas vastu palke ja oma ketti. Luuk suleti.

Luuk ei sulgunud kindlasti, ta pragude vahelt pääsis päikesevalgust heledate jugadena.

„Nüüd enam ei tapeta,“ mõtles kasak, „kui juba, siis oleks kohe kaldal tapetud.“

Ja rõõmustus kettide ja pimedade laevaruumi üle.

Gritsko hakkas ronima mööda ruumi ja vaatlema, kus ta õieti viibib. Ta harjus varsti poolpimedusega.

Laeval olid seespool terves ulatuses kaared, jämedad, paarkümmend sentimeetrit läbimõõtu. Ja kaarte taga juba olid välised plangud, mille vahel oli pigi. Keskel piki laeva, kaarte pääl, käis jäme, tahutud palk — laeva emapuu. Sellele Gritsko kukkuski, kui ta tõugati ülalt.

„On ikka selgroogu,“ ja Gritsko patsutas palki peoga.

Ta müristas oma kettidega nagu oleks sepikoda ühest kohast teise nihkunud.

Kuid ülalt vahtis läbi prao elatanud, rohelise turbaniga türklane. Vaatas, kuidas ta liikus, ja märkas ta tugevust.

„Jakši uruss“,⁴ pomises ta endamisi. „Tema eest võib raha saada. Vaja aga nuumata veel.“

4. SADAMALINN.

Gritsko seisis Konstantinoopoli turul kõrvuti orja-bulgaarlasega. Rohelise turbaniga türklane oli vahetanud kasaka kaptenilt hõbedase vesipiibu vastu ja müütas teda nüüd turul.

Turg oli kõigist turgudest üle: Näis kui oleks kogunenud siia terve linnatäis hullumeelseid oma häält proovima. Inimesed püüdsid eesleid üle karjuda, eeslid — üksteist. Kaamelid kõndisid tähtsalt õõtsuval sammul rahva hulgas, määratud pakid vaipu külgedel, ja nende ees karjus ja puhastas teed süürialane: veeti vaipu Süüriast Konstantinoopoli turule.

Vahid lükkasid pikamokalist närust varast, ja neid saatsid püगतud, paljaspäised poisid.

Roheliste peenardena kerkisid inimestest kõrgemale aia-vilja koormad. Mustalt looritud nägudega söimasid türgi pereinaised kriiskava häälega kaupmehi-aednikke.

Magusate meloonide hunnikute kohal kihisesid kärbesteparved. Päevitanud mehed hüpitasiid meloone käest kätte ja meelitasid ostjaid madalate hindadega.

Greeklane tagus lusikaga kastruli — kutsus sellega inimesi oma söögimajja.

Koos Gritskoga türklane müütas viit araabia poisikest. Ta käskis neid oma hinda karjuda, ja, kui nad ei püüdnud hästi, siis lisandas hoolt nuudiga.

Kõrval araablane müüs kaameleid. Ostjad tõuklesid, tulid, läksid, voolasid keerleva jõena mööda.

Keda siin kõik ei olnud! Oli araablasi — kergelt nagu vedrudel kerkisid nad igal sammul.

Siia vajusid paksu kõhuga türgi kaupmehed poole tosina musta teenri saatel. Mõõdusid genualased kaunites taljes

⁴ tubli venelane.

vammustes: nad olid keigarid⁵ ja aina naersid nagu oleksid tulnud röömsale maskeraadile. Igaühel oli küljel kauni pide-mega mõök ja kuldpannlad saabastel.

Selles rahvatungis keerlesid külma vee müüjad, seljas kitsenahksed lähkrid.

Oli selline melu⁶, et oleks või pikne kärgatanud — keegi poleks kuulnud. Ja korraga see veel kohekordistus — ümber- ringi kõik pistsid kisama, nagu oleksid sattunud sütele.

Gritsko peremes hakkas oma araablasi nuutima. Kasak vaatas, mis oli juhtunud. Turg andis teed — nähtavasti tuli keegi tähtis mees, mõni suurkaupmees.

Tuli veneetsia kapten kulla ja pitsidega kaunistatud vam-muses, ei tulnud, vaid astus kui paabulind. Ja temaga koos terve saatkond kirjurõivalist noorsugu.

Bulgaarlane hakkas risti ette lööma, et nähtaks, kus vaevleb kristlase hing. Võib olla, ostavad vabaks, nad on ju ka kristlased. Kuid Gritsko vahtis punnis silmil tikitud kuubi.

Ja tikitud kuued seisatasidki kauba — Gritsko, araab-laste ja jumalakärtliku bulgaarlase ees. Toetasid käed puusa, ja kullaga tikitud kapten vabises naerust. Tema järele hak-kas terve saatkond hoolega naerma. Neile oli naljakas vaa-data, kuidas araabia poisid ühtsoodu ulgusid oma hinda, näod taevasse pöördud.

Kapten käändus tähtsa näoga peremehe poole. Kullat-ud kaaslased kortsutasid nagu käsu järele kulmu ja tegid val-jud näod.

Rahvas jooksis kokku, piiras veneetslased ümber, igaüks tikkus ja surus lähemale, kes pilgutab peremehele silma, kes püüdis rikkaid kaupmehi enda poole meelitada.

5. VENEETSIA LAEV.

Õhtul türklane viis Gritsko koos bulgaarlasega sadamasse ja säält fellukaga veneetsia laevale.

Bulgaarlane kordas kogu tee Gritskole, et kristlased ole-vat nad lunastanud. Olevat muhameedlaste käest lunastanud, vabastanud.

Kuid Gritsko ütles:

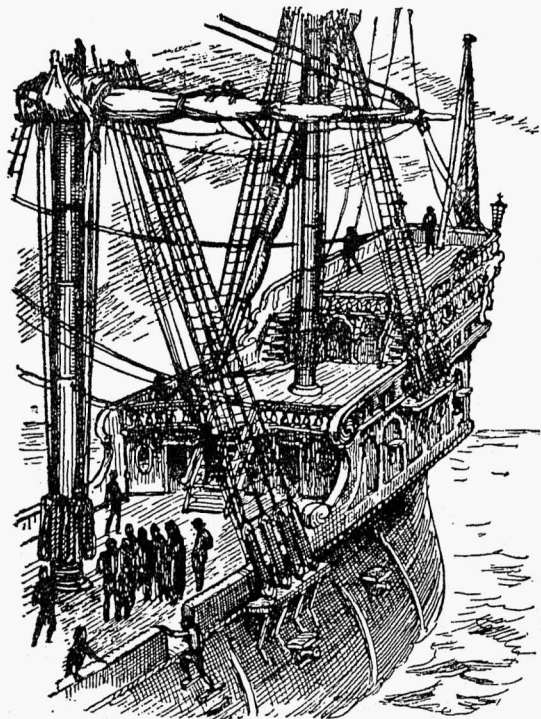
„Mis sugulased või vennad meie neile oleme, et nad meid lunastavad? Ei härrad muidu raha anna!“

Laev oli hoopis teissugune kui see, millel Gritsko Kon-stantinoopoli toodi.

⁵ riidealbid, moenarrid.

⁶ müra, kisa, häälteseгу.

Ta lebaskles uhke linnuna veel, kergitades kõrgele püsti mitme aknareaga pära. Ta puudutas merd nii kergelt oma kaardus kerega, nagu oleks laskunud ainult puhkama ja mõnulema sooja vette. Näis kui sirutaks ta nüüdsama purjed-tiivad ja tõuseks lendu. Painduvate madudena vingerdas vees ta peegeldis. Ja punava õhtuse mere kohal lehis püsti raskelt

ja tähtsalt ta brokaatne⁷ lipp. Sellel oli rist ja heleda kuld-pärja keskel pühapilt.

Laev seisis puhtas vees, kõrval türgi laevade hunnikust, nagu kartes määduda.

Nelinurkseid aknaid oli raiutud laeva seina — seitse akent terve laeva pikkusel. Nende luugid olid sõbralikult avatud ja avauste sügavuses helkisid tigidate silmateradena pronkskahurite suud.

Kaks kõrget masti, üks ninas, teine keskel, olid üleni köiterägas. Neil kummalgi rippus kaks põikpuud, raad, mille otstest läksid ohjadena alla köied. Kolmandal mastil, mis oli

⁷ kallihinnaline kuldtoimne, uhke tikandusega riie.

päris päras, oli ainult lipp. Bulgaarlane ei pöörnud sellelt silma.

Kuid Gritsko vaatles laeva. Ta ei osanud arvata, et terve see köievärk on tarvilik, et ilma nendeta ei saa juhtida laeva, nagu hobust ei saa juhtida valjasteta. Kasak arvas, et see kõik on uhkustamiseks kokku aetud: puudus ainult, et nad kõik oleksid kullatud.

Kuid kõrgeimast päratipust vahtis alla kapten — signor Peruccio. Ta oli türklase käskinud tuua orjad enne päikese-loodet ja vihastus nüüd, et see hilineb. Kuidas ta tohtis? Kaks sõudjat sõudsid kõigest jõust, kuid laisk felluka liikus aeglaselt vastu Bosporuse voolu.

Parda ääres seisis jõuk inimesi, kui lõpuks higised sõudjad jõudsid laeva juure.

„Noh,“ mõtles Gritsko, „vist jälle kaelapidi...“

Kuid laevalt lasti alla trepp, lihtne nõörtrepp, orjadel vabastati käed ja peremees andis märku: ronige üles.

Millised ilusad ja hästiriidetatud inimesed ümbritsesid siin Gritskot!

Ta oli näinud poolakaid, kuid need ei olnud pooltki seda!

Laeva keskosa, kus seisis Gritsko, oli kõige madalam koht. Ninas kerkis esiots järsu seinana. Päras oli veel kõrgem ehitis, mis kerkis astmetena kolmekordseks. Sinna viisid toredasti nikerdatud uksed. Aga siin ümberringi oli üldse kõik sile, paras ja uhke. Miski ei lõppenud lihtsalt saetud otsana: igal pool kas kähar kaunistus või keerukas nikerdus, nii et terve laev oli samasugune keigar nagu need veneetslased, kes parvlesid orjade ümber.

Orje pöördi, tõugati, kord naerdi, kord küsiti neilt midagi arusaamatut, ja siis kõik kooris hakkasid naerma. Nüüd läbi jõugu tungis habemetu mees. Ta oli lihtsalt riidetud, pilk — otsekohene ja julm, vöö vahel — lühike nuut. Ta võttis asjalikult Gritskol kraest kinni, pööris ta ringi ja lükkas põlvega takka aidates edasi. Bulgaarlane sööstis ise järele.

Jälle oldi urkas kuski all, vee läheduses, pimedas ja samuti tugevasti ja muutumatult lõhnavas urkas. See oli laeva lõhn, tõrva, niiske puu ja sisseimbuva vee lõhn. Sellega segunes veel kaneeli, aromaatsed pipra ja veel mingite muude ainete lõhnad, mis tulid laeva koormast. See oli kallis, maitsev koorem, mille järele käisid veneetslased aasia kallastel. See tuli Indiast.

Kuid Gritsko hingas kopsud täis neid tugevaid lõhnu ja uinus muretsedes märgadel laudadel. Ta ärkas sellest, et keegi jooksis mööda teda.

Rotid!

Oli pime ja kitsas, ja nägematud rotid kargasid ja sagisid lugematul hulgal. Bulgaarlane nurgas sosistas midagi hirmuga.

„Tapa neid! Kas kardad härrade rotte solvata?“ hüüdis Gritsko. Ja hakkas rusikaga andma, kus aga kabinat kuulis. Kuid pikad, nobedad laevarotid hüplesid ja põiklesid osavalt. Bulgaarlane peksis pimedas Gritskot ja Gritsko bulgaarlast.

Gritsko naeris, kuid bulgaarlane peaaegu nuttis.

Kuid siis pörutati uksele, riiv kriiksatas ja urkasse tungis varase hommiku hägune poolvalgus. Eilne nuudimees hüüdis midagi ükselt, kõhedalt, tüütult.

„Läki!“ ütles Gritsko ja mõlemad väljusid.

6. VANDID.

Laevalael olid nüüd teised inimesed, mitte eilsed keigarid, vaid vaeselt riietatud, habemetud, süngete nägudega.

Käilas oli laevalaes ümarik auk, millest tuli toru. See avanes käilas väljaspoole — nimetati klüüsiks. Selle kaudu käis ankruköis. Inimest nelikümmend tiris seda köit. Ta oli paar korda käevarrest jämedam, oli veest tulles märg, ja inimesed suutsid teda vaevaga hoida. Nuudimees tõi paarikümmend meest veel lisaks ja ajas ka Gritsko tööle. Kasak tõmbas. Hakkas lõbusam — ikkagi inimestega koos.

Ülevaataja piitsutas, kui talle näis, et asi ei lähe küllalt hästi. Jäme märg köis ronis aeglaselt nagu laisk madu klüüsist. Lõpuks peatus. Ülevaataja sõimas ja plaksutas piitsa. Inimesed libisesid märjal lael, kuid köis ei tulnud. Aga ülal trambiti ja hüüti käskivalt arusaamatuid sõnu. Mööda nööriideleid ronis juba inimesi mastidele.

Jämedad vandid käisid masti keskkohast parda külge, ja nende vahel olid nööriist astmed. Inimesed astusid paljaste jalgadega neile, nad näisid jalgadesse tungivat, nad pooleks löikavat. Kuid madruste tallad olid nii paksud, et ei tunnudki neid.

Madrused ei kõndinud, vaid jooksid mööda vante, osavalt nagu ahvid okstel. Ühed jooksid alumise raani⁸ ja ronisid sellele, teised läksid edasi mastikorvini, mis asetses pooles mastis, ja jooksid säält juba teiste vantide kaudu ülemise raani. Nad ronisid raadele laiali nagu põrnikad.

Mastikorvis seisis nende vanem ja käskles.

Ka käilas käis töö. Kliiverpoom ulatus terava nokana

⁸ suurte neljanurksete purjede kandepuud risti mastis.

ette, ja temal asetses põigiti veel raa. Ja sellel töötasid kõite küljes rippudes mehed, vabastades purje.

Kirdest puhus juba priske, iilideta⁹, ühtlane tuul.

Brokaatlippu ei olnud enam päramastis; säääl lipendas nüüd lihtsam lipp, otseku oleks hommikune tuul puhunud ära eilse vereva püha. Hallis hommikuhämäruuses näis kõik asjalikuna, karmina, ja ülemate järsud hüüatused löikasis piitsa-
hoopidena õhku.

7. TUUL VASAKULT.

Kuid ümberringi reidil alles magasid tõmmud türgi laevad, kiikusid lainetel uniselt hispaania karavellad. Ainult pik-kadel inglise galleydel liikusid inimesed: nad pesid lage, ammen-dasid vett ämbritega merest, kuid käilas seisid inimesed ja vaatasid, kuidas veneetslane ankrut hiivab — see ei õnnestu igakord libedasti.

Nüüd veneetsia laeva pärasse ilmus kapten. Mis on ankruga? Inimesed ei jaksa ankrut kergitada. Kapten krimp-sutas nägu ja käskis kõie katki raiuda. See ei olnud esimene ankur merepõhja jätta. Kolm tükki oli veel tagavaraks. Kap-ten ütles tasa käskluse abilisele ja see hüüdis, et tõstetaks purjed.

Kohe kerkis valge puri kliiverpoomi kohta. Tuul pää-sis talle sisse, pingutas, ja laeva nina hakkas pöörduma alla-tuult. *Kuid tuul surus ka mitmekordsele kõrgele pärale, mis ise oli hää puupuri ja takistas laeva pöörmist.

Uus käsklus, ja esimesel mastil paisusid purjed raade vahel. Nad olid kinnitatud raade külge ja madrused ainult ootasid käsku, et vallandada köied, mis hoidsid neid raadel koos.

Nüüd laev pöördus täiesti pärituult ja liikus hoogsalt mööda Bosporust lõunapoole. Voolus aitas kaasa.

Kuid kaldal seisis jõuk muhameedlasi ja kreeklasi, kes tahtsid näha, kuidas see uhke lind lendu tõuseb.

Rohelise turbaniga paks türklane silitas hellitelles laia vööd oma kõhul: säääl olid veneetsia tukatid.

Päike kerkis aasia kaldalt ja paiskas verevat valgust veneetsia purjedesse: Nüüd oli neid kõigil kolmel mastil. Laev kaldus kergelt paremale küljele ja näis otseku oleks päike puhunud valgust ja annud hoogu. Vesi taganes ja mõlemal pool käilast kerkis elav laine. Tuul puhus vasakult — laev läks vasaku halsiga¹⁰.

⁹ iil — järsk tugev tuulepuhang.

¹⁰ läks vasakpoolse tuulega (laeva pärast ettepoole vaadates).

Madrused koristasid kõisi. Nad panid need lappesse ja riputasid oma kohtadele. Nagu vaim ilmus igaihe selja taha meeskonna ülem. Iga madrus tundis ilma vaatamata, seljaga, kus ta on. Tal oli nagu sada silma, nägi kõiki korraga.

Kõrgel päral kõndis tähtsalt kapten oma saatkonnaga. Tema kannul kõndis komiit. Ta jälgis iga kapteni liigutust, sest tähtis kapten mõnikord käsutas lihtsalt käeliigutusega. Komiit pidi püüdma selle liigutuse, taipama ja kohe laele edasi andma. Ja sääl juba oli, kes võis anda auru masinale, mis liikus kõite hulgas.

8. PÄRITUULT.

Keskpäevaks laev jõudis Dardanellidest sinisesse Vahe-merre.

Gritsko vahtis pardalt vette ja talle näis, et vees on sulatatud läbipaistvat sinist värvi, pista käsi sisse ja jääbki siniseks.

Tuul kõvenes, laev pöördus paremale. Kapten vaatas purjedele, viipas käega. Komiit vilistas ja madrused sööstisid robinal kõite kallale, et pöördraad tuule järele. Gritsko vahtis niisama töötähta, kuid kubjas virutas talle nuudiga mööda selga ja tõukas inimeste hulka, kes hiivasid kõit.

Nüüd purjed olid just põiki laeva. Laev läks pärituult, surudes nina veidi lainetesse. Lained jõudsid järele, kergitasid pära ja veersid laeva alt läbi.

Meestele anti lõunasööki. Kuid Gritskole bulgaarlasega heideti ainult kuiva leiba. Bulgaarlane oli merehaige ega söönudki.

Komiidi hele vile heidutas kõik püsti. Mehed jätsid söömise, kõik kargasid välja laele. Komiit karjus midagi päralt, ta abilised jooksid ruttu alla laele.

Päral seisis terve kapteni saatkond ja vahtis kaugusse. Gritskot ei pandud tähele.

Luugi veeres madrused tirisid üles musta purje, millel jämedad köied ümber. Ülevaataja karjus ja plaksutas piitsa. Ja mööda vante lendasid madrused, ronides raadele. Purjed pandi kokku ja inimesed rinnuli raadel lookatõmbunult püüdsid neid kõigest jõust kinni siduda. Alumised köied peksluse õhus nagu keeled, — ärevalt, vihaselt, kuid ülalt laskusid uued köied ja nende külge seoti mustad purjed.

Gritsko vahtis avasui kõike seda askeldust. Madrused ülalt karjusid midagi ja komiit lendas mööda laeva, jooksis kapteni juure ja uuesti kihutas mööda laevalage. Varsti valgete purjede asemel olid mustad. Tuul paisutas neid raade vahel.

Taas polnud tuult kuulda, ja laev kihutas edasi.

Kuid ärevus laevas ei vaibunud, vaid pingutus, jäi valvele. Laele ilmusid mehed, keda kasak siin enne ei olnud näinud: neil olid raudkiivrid, põlvi ja küünarnukke katsid teravad raudkaunid. Kiiskamiseni puhastatud õla- ja rinnakaitsete särased. Arbaetid, musketid¹¹, mõõgad küljel. Nende näod olid tõsised ning nad vaatasid samasse külge, kuhu vaatas kapten ülalt päralt.

Kuid tuul kõvenes, ajas laineid enda ees ja rebis rõõmsalt mööda minnes neilt valgeid vahtharju ja paiskas pärasse.

9. PUNASED PURJED.

Gritsko pistis pää parda tagant välja ja vaatas sinna poole, kuhu vaatasid kõik laeval. Ta nägi kaugel pära taga, vasakult lainete keskel õotsuvaid punaseid purji. Nad vajusid kord lainete vahele ja kadusid, kord kerkisid uuesti ja põlesid päikeses nagu tulikeeled. Nad loitlesid pära taga ja nähtavasti kohutasid veneetslasi.

Gritskole näis, et punaste purjedega laev on veneetsia laevast väiksem.

Kuid Gritsko ei teadnud, et ülalt mastikorvist nähti mitte üht, vaid kolme laeva, ja et need oli meriröövlid, kes kihutasid kitsastel laevadel purjedega ja aitasid tuult aerudega.

Punaste purjedega nad nõudsid lahingut ja kohutasid veneetslasi.

Kuid veneetsia laev heiskas¹² mustad „hundipurjed“, et mitte olla nii nähtav ja muutuda hoopis nägematuks kui loojeneb päike. Priske tuul ajas laeva kiiresti edasi ja meriröövlid ei lähenenud, kuid nad püsisid kannul nagu kinni-seotult.

Laevapappi kästi paluda jumalalt kõvemat tuult, ning ta heitis põlvili kirjuksvärvitud püha Antoniuse kuju ette, kumardas ja ristis käed.

Kuid pära taga ikka veel loitlesid punased purjed.

Kapten vaatas päikesele ja mõtles, kas ta juba varsti loojeneb sääl ees läänes.

Tuul püsis ikka samatugevana, ja veneetslased lootsid, et öö varjab nad röövlite eest. Näis, nagu väsiks röövlid aerutamast ja hakkaksid maha jääma. Öösel võib pöörduda, kurssi muuta, ja veele jälge ei jää. Las siis otsivad.

¹¹ vanaaegsed rasked püssid.

¹² tõmbas üles.

Kuid, kui juba päike taevas oli laskunud madalasse ja jäi veel paar tundi täielise pimeduseni, väsis tuul puhumast. Ta hakkas katkema ja nõrkema. Lained hakkasid laisemini laevast mööda veerma — nagu oleksid meri ja tuul jätnud õhtuks töö seisma.

Mehed hakkasid vilistama, pöördudes pära poole — nad uskusid, et kutsuvad sellega tuule esile. Kapten saatis preestrit pärima, mis teeb Antonius¹³.

10. TUULEVAIKUS.

Kuid tuul uinus hoopis. Ta peatus korraga, ja kõik tundsid, et ükski vägi ei tõsta teda: ta oli enda tühjaks puhunud ja nüüd ei hingagi. Läikiv, sile lainetus veeris rasvasena merepinnal, rahulik ja kõrk. Ja tulikeeled pära taga hakkasid lähemana. Nad pikkamisi jõudsid laevale järele. Kuid mastikorvist hüüti nüüd, et neid on juba neli, mitte kolm. Neli meriröövlite laeva.

Kapten käskis tuua endale leiba. Ta võttis terve leiva, riputas talle soola ja heitis merre. Meeskond sumises tumedalt: kõik taipasid, et on saabunud surnud vaikus. Kui veel tulebki tuuleõhk, siis mitte enne keskööd.

Mehed kogunesid papi ümber ja hakkasid valjusti nuri-sema: nad nõudsid, et munk annaks välja Antoniuuse kohtumõistmiseks. Küllalt juba sest maas maoldamisest, kui sind ikkagi ei taheta kuulda võtta. Nad tungisid kabelkajutisse all päras, kiskusid kuju aluselt ja kandsid ta masti juure.

Kapten nägi kõik, kuid vaikis. Ta jõudis otsusele, et see pole tema patt, kuid kasu võib sellest ikkagi olla. Võib olla, et Antonius madruste käes hakkab teist keelt rääkima. Ja kapten tegi näo, nagu ei märkaks midagi. Ta juba heitiski kaks tukatit merre. Kuid madrused sidusid valge Antoniuuse masti külge ja söimasid teda, sosistades mitmes keeles.

Merel valitses rahulik ja tugev tuulevaikus, nagu uni pärast tööd.

Kuid meriröövlid säadsid oma laevu ritta, et rünnata ühe-korraga laeva. Oodati mahajäänuid. Teisel lael laskurid seisisid kahurite juures. Kõik oli lahinguks valmis.

Valmistati savipotid kuiva lubjaga, et paisata see vaenlasele näkku, kui nad ronivad üles laevale. Vaatides tehti seebivett, et valada see vaenlaste laele, kui laevad seisavad külg külje vastas: las röövlid libisevad ja kukuvad seebiveest libedal lael.

¹³ Püha Antonius on merimeeste kaitsepühak.

Kõik sõdurid, neid oli 90 meest, valmistusid lahinguks: nad olid vaiksed ja mõtlivad. Kuid madrused sumisesid: nad ei tahtnud lahingut, nad tahtsid pageda oma kerge laevaga. Nad olid vihased, et polnud tuult, ja otsustasid tõmmata köied kõvemini ümber Antoniuse: et ta teaks kord! Üks ähvardas kepiga; — kuid lüüa ei julgenud.

Ja mustad „hundipurjed“ ripnesid raadel. Nad laksusid laeva kiikudes vastu masti nagu leinalipud.

Kapten istus oma kajutis. Ta käskis endale viina anda. Jõi, kuid purju ei jäänud. Tagus rusikaga vastu lauda — tuult ei ole. Iga minut käis väljas vaatamas, kas ei tule juba tuult, kas meri ei musta virvendusest.

Nüüd ta kartis pärituult: kui ta tuleb, siis jõuab enne meriröövliteni ja toob nad juba lähedale, kui ta parajasti pääseb liikvele. Kuid võib olla, et pääseb ikkagi?

Kapten otsustas: tulgu ükskõik missugune tuul, ja südames lubas anda poja mungaks, kui tuleb tunnigi pärast tuult.

Kuid all lael hüüdis madrus:

„Visake ta vette, mis säääl veel vaadata, meil pole aega oodata!“

Gritskole oli naljakas vaadata, kui mehed arutasid tõsiselt: kas lasta kuju pää ees vette või jalad ees?

11. IIL.

Meriröövlid olid päris lähedal. Oli näha, kui tihti löid aerud. Võis juba eraldada ka inimeste jõuku esimese laeva käilas. Punased purjed olid ära koristatud: nad nüüd segaksid liikumist.

Mastid pikkade painduvate raadega kõikusid lainete otsas ja näis, nagu ei ruttaks pikk galeer aerude abil laeva poole, vaid roniks maitsva saagi juure saajajalgne, lüües kannatamatult jalgadega vett ja liigutades painduvaid katsesarvi.

Nüüd ei olnud aega kuju jaoks, tuult enam ei oodanud keegi, kõik valmistusid lahinguks. Kapten astus kiivriga välja pärale. Ta nägu oli punane viinast ja ärevusest. Tosin laskureid ronis mastikorvi, et tulistada ülalt vaenlast. Mastikorv oli ümbritsetud puust servaga, millesse olid lõigatud laskeavaused. Laskurid hakkasid vaikides kohtadele asetuma. Äkki üks neist karjus:

„Tuleb, tuleb!“

Lael kõik pöörasid päa ülespoole.

„Kes tuleb?“ küsis kapten päralt.

„Tuul tuleb! Vastutuul läänest!“

Tõesti, ka teised mastikorvis nägid musta palistust silmapiiril: see oli tuulevirvendus, mis paistis mustana. Must palistus laienes, lähenes.

Ka meriröövlid lähenesid. Jäi veel vast veerand tundi, siis nad jõuavad laeva juure, mis raputas oma ripnevaid purji nagu halvatud sant.

Kõik ootasid tuult. Nüüd käed ei proovinud enam relvi — nad värisesid veidi, ja võitlejad vaatasid kord meriröövlite laevale, kord kasvavale virvendusele laeva ees.

Kõik mõistsid, et see tuul ajab nad röövlitele vastu. Kas õnnestub mööduda neist küljetuult ja pääseda otse nende nina alt?

Kapten saatis komiidi üles vaatama, kui tugev see tuul on. Kas must viirg läheneb kiiresti? Ja komiit jooksis mööda vante nii kiiresti kui jalad suutsid. Ta ronis läbi avause mastikorvi, kargas selle äärele ja jooksis mööda vante edasi. Hing oli päris kinni, kui ta jõudis ülemisele raale, ja võttis hulga aega enne, kui ta sai nii palju õhku kopsudesse, et sai karjuda:

„See on iil! Signor, see on iil!“

Vile, ja madrused söötsid raadele. Neid polnud vaja sundida, sest nad olid merimehed ja teadsid, mis on iil.

Päike veeris verevas udus raskelt ja väsinult silmapiiri taha. Kortsutõmbunud kulmuna rippus ta kohal terav pilv.

Purjed koristati, nõõriti kõvasti raade külge. Laev lakkas hingamast ja ootas iili. Meriröövleile ei pööratud keegi tähelepanu, kõik vaatasid ettepoole.

Juba undab ees. Näib, nagu oleks see nägematu vaim, kes kannab ja purustab vett. Ta pörkas vastu maste, raasid, kõrget pära, ja hakkas huilgama köiestikus. Esimene lainehari

lõi laevale rindu, pritsis vahtu üles tekile ja kihutas edasi. Keset tuule undamist aga lõikas valjusti ja kindlasti kõrva komiidi vile.

12. REHVID.

Meeskond säadis taga püra purje. Ka eesmastile tõmmati puri — kuid kui väike ta nüüd oli! — rehvid olid ta ülemise poole hoopis kokku tõmmanud, nii et ta rippus terava noana mastikorvi kohal.

Verev päikeseloojang ennustas tuult ja meri kihutas vahustunud verena vastu surnud lainetusele.

Ja keset seda mässu sööstis veneetsia laev, kaldudes uljalt¹⁴ vasakule küljele.

Laev elustus. Elustus ka kapten, kes naljatas:

„Näib, et liigagi kohutasite Antoniust. Need röövlinäod avavad kitsipungagi rahakoti.“

Kuid madrušed tassisid austusega õnnetu kaju tagasi oma kohale, tatsutades paljaste jalgadega märjal tekil.

Meriröövleist ei mõelnud keegi. Il andis neilegi tegemist, ja nüüd kasvav verev hämarus varjas laeva nende eest. Puhus tugev ühtlane läänetuul. Kapten lisandas purje ja pöördus lõunasse, et pääseda öö kestel meriröövleist kaugemale.

Kuid laev liikus halvasti küljetuulega — kandus kõrvale, triivis. Kõrge pära võttis palju tuult. Punnis purjed ei lubanud pöörduda väga vastu ja tuul hakkas neid kohe väristama, kui roolimees püüdis seda teha.

Askelduste hulgas ülevaataja hoopis unustas Gritsko, ja see seisis parda ääres ega pöörnud silmi merelt.

13. PUKSEERIMINE.

Hommikul tuul pöördus: ta hakkas puhuma enam põhja poolt. Meriröövleid ei olnud kuski näha. Kapten vaatas kaarti. Kuid öö kestel tuul oli kuhjanud taevasse pilvi, nii et ei saadud päikese järele määrata laeva asukohta. Kuid ta teadis seda umbkaudugi.

Kõik inimesed, kes juhtisid laeva, nagu iseenesest jälgisid laeva käiku, ja neil tekkis, samuti iseenesest, pääs kujutlus, hämar küll, kuid möödapääsmatu: inimesed teadsid, kuspool asus maa, kui kaugel ta on, ja teadsid ka, kuhu poole pöörduda laev, et jõuda koju. Niiviisi teab ka lind, kuhu lennata, kuigi ta ei näe pesa.

¹⁴ vahvalt, julgelt.

Ja kapten andis roolimehele kindlasti käsu, kuhu tüürida. Roolimees täitis selle. Kuid komiit vilistas ja andis edasi kapteni käsklused purjede kohta. Ja madrused hiivasid kõisi, nagu käskis komiit.

Alles viiendal päeval, lähenedes Veneetsiale, kapten käskis vahetada mustad purjed valgetega ja harilik lipp paraadlipuga.

Gritsko ja bulgaarlane pandi raudu ja suleti umbsesse urkasse laevaninas. Veneetslased kartsid, sest kallas oli lähedal ja, kes neid võis teada: oli ennemgi juhtunud, et orjad kargasid laevalt vette ja ujusid kaldale.

Laeval valmistati teist ankrut, ja ülevaataja jälgis silmi pöörmata, kuidas teda seoti kõie otsa.

Oli keskpäev. Tuul vaevalt liigutas laeva. Ta vaikis hoopis ja mängles laisalt laevaga; tuli hooti, tekitas vees virvendust ja mängles purjedega. Laev vaevalt liikus tardunud vees, mis oli sile ja näis paks ja kuum. Brokaatlipp uinus ja rippus raskena lipuvardas.

Veest kerkis terendus¹⁵, kerkisid tuttavad Veneetsia kuplid ja tornid.

Kapten käskis paadi vette lasta. Tosin sõudjaid haaras aerud. Kannatamatu kapten käskis pukseerida laeva Veneetsiasse.

14. „BUCINTORO“ *).

Vangid toodi urkast ja viidi rikkale sadamasillale. Kuid mehed ei märganud midagi: ümberringi vahid, tõugeldakse, tiritakse, katsutakse, ja kaks inimest üksteise võidu kauplevad orje: kes annab rohkem. Vaidlesid, sõimlesid; kasak nägi — juba loetakse raha. Siis seoti ta käed seljataha ja viidi nõõri otsas ära. Viidi mööda kallast, piki rahulikku vett. Teispool — majad, lossid, otse vee ääres, ja peegeldusid häguselt vees.

Korraga Gritsko kuulis, kuidas miski patsus, loksus rütmiliselt vees, nagu oleks valjusti hinganud. Ta vaatas tagasi ja tardus: piki kaanalit liikus terve kahekordne loss. Sellist maja kasak ei olnud veel eluilmas näinud. Igalpool kaunistused, kullatud tulbad, hiilgavad laternad päras, ning nina lõppes ilusa kujuga. Kõik oli keerukalt läbi põimitud nikerdatud vanikutega. Ülemise korra akendest paistsid inimesed: nad olid riietatud brokaati, siidi.

¹⁵ kangastus, õhupeegeldus.

*) Tore galeer, millega Veneetsia doožid vanasti käisid taevamine-misepäeval kuldsõrmust ohvrina merre viskamas.

Hästiriietatud sõudjad istusid alumisel korral. Nad sõudsid ühtlaselt, tõstsid ja langetasid aerud nagu üks mees.

„Bucintoro! Bucintoro!“ käratsesid inimesed ümberringi. Kõik seisatusid kaldal, lähenesid kaanalile ja vahtisid ujuvat lossi.

Loss jõudis kiriku kohale kaldal ning korraga kõik sõudjad löid aeglaselt ja tugevasti kolm korda aerudega vastu vett ja kolm korda hüüdsid:

„Al! al! al!“

Nii „Bucintoro“ tervitas vanaaegsel kombel vanaaegset kirikut.

See oli Veneetsia päämagnaat, kes nii sõitis merele vanet andma, truuduse ja sõpruse vannet, kihlrama nagu peigmees mõrsjaga.

Kõik vaatasid eemalduvale lossile liikumatult järele. Seisis ka Gritsko vahtidega. Ta vaatas reidile¹⁶, ja milliseid laevu siin alles ei olnud!

Siin olid hispaania galeassid kõrgete mastidega ja järskude külgedega, saledad ja kiired. Nad seisid kui varjutõmbunud röövloomad, kes nüüd veel sõbralikud ja viisakad. Nad seisid koos hunnikus omaette nagu polekski tulnud kauplema Veneetsia reidile, vaid luurekäigule.

Hansa kaupmeeste laevad istusid kindlasti ja laialt vees. Nad tulid kiikudes kaugelt põhjast, avasid asjalikult oma ruumid ja veeretasiid säält üksteise järele välja kõvasti kinnipakitud kaubad. Lootsikute kari keerles nende ümber, tõukles ja tungles parda ääres. Kuid hansa kaupmees tuupis nad üksteise järele kaupu täis ja saatis kaldale.

Portugali karavellad kiikusid partidena laiskadel lainetel. Nende kõrgel päral ega püstisel ninal ei olnud näha inimesi. Karavellad ootasid koormat, nad puhkasid ja inimesed lael torkisid laisalt nõeltega. Nad istusid lael tuules närustunud suurpurje ümber ja õmblesid sellele jämedaid halle lappe.

Kuid eespool seisid piki kaldaäärast päraga kalda poole pikad hiilgavad kaunitared — veneetsia galeerid. Nende poole liikusidki vahid Gritskoga.

15. GALEER.

Galeer seisis päraga kalda poole. Vaibaga kaetud maandumissild viis kaldalt galeerile. Uks pardas oli avatud, parras ise kerkis uhkeldava kaarena laest kõrgele.

Piki parrast käisid peente niitidenaandid, ja lae kohal

¹⁶ laevade ankrukoht sadama ees.

olid tasse lõigatud poolümarikud avauseid aerudele, kakskümmend viis kummaski pardas.

Komiit hõbedase vilega rinnal seisis päras maandumis-silla juures. Jõuk ohvitseri kogunes kaldale.

Oodati kaptenit.

Kaheksa pillimeest tikitud vammustes seisis tekil pasu-nate ja trummidega, ja ootasid käsku mängida tervitust.

Komiit vaatas tagasi sõudjate poole. Ta vaatas terava-mini: hereda päikese tõttu päevapurjealune näis poolpimedana ja ainult teravalt vaadates komiit suutis eritella¹⁷ üksikuid inimesi: musti neegreid, maure, türklasi — nad kõik olid paljad ja jalgapidi lae külge needitud.

Kuid kõik oli korras: inimesed istusid kuuekaupa oma sõudepinkidel sirgete ridadena paremal ja vasakul.

Oli tuulevaikus ja soojenenud kaanaliveest kerkis haisev hingus.

Paljad inimesed hoidsid määratusuuri palkidest tahatud aere, kuus inimest aeru kohta.

Inimesed jälgisid, et aerud oleksid ilusti reas, tosin kätt hoidis raske galeeriaeru pidet.

Ülevaataja kõndis mööda laudu, mis asetsesid piki laeva pingiridade vahel, ja jälgis teraselt, et keegi ei hingahtaks ega liigahtaks.

Kaks abikomiiti — üks ninas, teine keskel — ei pöörnud silmi mitmevärviliselt meeskonnalt: kummalgi oli käes piits ja nad ainult vaatasid, kelle paljale seljale tal nüüd kord laskuda.

Kõik vaevlesid ja hingeldasid auruses, lehkavas kaanali-õhus. Kuid kaptenit ikka veel ei olnud.

16. PÄRALIPP.

Äkki kõik tuksatasid: kaugel kuuldus pasun — peen, lau-lev hää. Ohvitserid sammusid kaldaäärisel edasi. Eemal paistis kapten toreda saatkonna keskel. Eel kõndisid pasunapuhujad ja mängisid signaali.

Komiit heitis pilgu päevapurje alla, komiidi abid hakkasid liikuma ja igaks juhuks äigasid piitsaga kahtlasemaile sõud-jaile: need ainult tõmbusid enam kõssi, ilma et oleksid liikunud.

Kapten lähenes. Ta astus aeglaselt, tähtsalt rongkäigu keskel. Ohvitser saatkonnast andis galeerile märku, komiit viipas moosekantidele ja muusik mürtsus: kapten astus mööda vaipa galeerile.

Vaevalt oli ta astunud laevale, kui päras kerkis suur lipp,

¹⁷ lahutada.

millele oli tikitud vapp, kapteni, veneetsia magnaadi Pietro Gagliano sugukonna vapp.

Kapten vaatas üle parda unisesse, läikivasse vette: kul-lasena paistis veest tikitud lipu peegeldus. Ta vaatles seda. Patriitslane Gagliano unistas sellest, kuis kord ta kuulsus ja raha kõlisevad kõigil meredel. Ta tegi karmi, kõrgi näo ja sammus kalliste kullatud nikerdustega, sammaste ja kujudega kaunistatud pärasse.

Sääl seisis ta tugitool, pigemini: troon.

Kõik vaikisid aupaklikult. Meeskond tardus, alasti mehed hoidsid raidkujudena liikumatult käes raskeid aere.

Kapten viipas käega ja muusika vaikus. Gagliano kutsus pääliigutusega vanema ohvitseri enda juure. Ohvitser teatas, et galeer on relvastatud, varustatud, et osteti uusi sõudjaid, toitu ja viina; relvad on korras. Kirjutaja nimestikuga seisis tagapool õiendusteks valmis.

17. MEESKOND.

„Vaatame,“ ütles kapten. Ta tõusis troonilt, laskus ka-jutisse päras ja vaatas üle sissesääde ja relvad, mis rippu-sid seintel.

Astus ka vararuumidesse ja vaatas kõik järele — varus-tuse ja relvad. Ta proovis arbaletilaskureid: laskis neid enda juuresolekul pingutada arbalette. Ühe arbaleti ta käskis siin-samas üle parda visata, laskur pidi peaaegu ise ka järele lendama.

Kapten oli vihane. Kõik värisesid, ja komiit näitas aland-likult kaptenile meeskonda:

„Neeger. Uus. Tugev poiss... isegi väga tugev.“

Kapten krimpsutas nägu:

„Neegrid on rämps. Esimesel kuul on hääd. Pärast ki-dunevad ja surevad. Lahingugaleerile ei kõlba halvaksläi-nud liha.“

Komiit langetas päa. Ta ostis neegri odavalt ja kaptenile näitas kolmekordse hinna.

Gagliano vaatles tähelepanelikult sõudjaid. Nad istusid harilikus sõudja asendis. Kinnineeditud jalg toetus jalatoele ja teine jalg vastu eesmist pinki.

Kapten peatus: ühel sõudjal käed värisesid suurest pin-gutusest.

„Uus?“ viskas ta komiidile.

„Jah, jah, signor, uus, slaavlane Dnjeprilt. Noor, tu-gev ini...“

„Türkklased on paremad!“ katkestas kapten ja pöördus mujale.

Keegi ei oleks nüüd tunnud Gritskot; ta oli püगतud: pää paljas, vurrud ära, habe ära, ainult päälael mõned juuksetutid.

Ta oli ketis nagu kõik. Vaatas ketti oma jalal ja rääkis endamisi:

„No küll on lugu! Ja kõik puha selle naisenäru pärast... Istu nagu koer ketis...“

Ta oli juba mitu korda saanud piitsaga abikomiidilt, kuid kannatas ja lausus:

„Ja kõik selle neetud naisenäru pärast. Ainult ei või olla...“

Ta ei saanud kuidagi uskuda, et kõik jääbki nii ses riigis, kus kokadki olid kõõgi külge, sõudjad lae külge needitud, kus kolmsada tervet inimest värises komiitide kolme piitsa ees.

Kuid nüüd ta hoidis aeru pidet. Ta istus esimesena parda ääres. Päämiseks sõudjaks peeti kuendat parda äärest: see hoidis üsna otsast.

See oli vana sunnitööline. Ta oli mõistetud galeerile tööle kuni kahetseb pattu: ta ei tunnustanud Rooma paavsti, ja sõudis juba kümme aastat ega kahetsenud seda ikka veel.

Gritsko naaber oli must, neeger. Ta läikis nagu vaabatud nõu. Gritsko imestas, et ta tema vastu puutudes sugugi ei määrdinud. Neegril oli alati unine nägu ja ta pilgutaskurvalt silmi nagu haige hobune. Neeger liigutasküünarnukki ja osutaskilmadega pära poole. Komiit tõstis vile suu juure.

Abikomiidid vastasid komiidi vilele käsklustega, algaskuusika ja muusika taktis kõik kolmsada inimest kumardusid ettepoole, isegi tõusid püstakile.

Kõik aerud tõmbasid korraga. Labad laskusid vette, ja vaevalt jõudsid puudutada seda, kui inimesed sirgusid, tõmbasid kõigest jõust enda poole, laskusid seljali pinkidele, kõik korraga.

Pingid paindusid ja oigasid. See kähe oie kordus iga aerutõmbe puhul. Sõudjad kuulsid seda, kuid ei kuulnud need, kes ümbritsesid kaptenit. Muusika sumbutaskpinkide krigina ja sõnad, mis vahetasid isekeskis galeeriorjad.

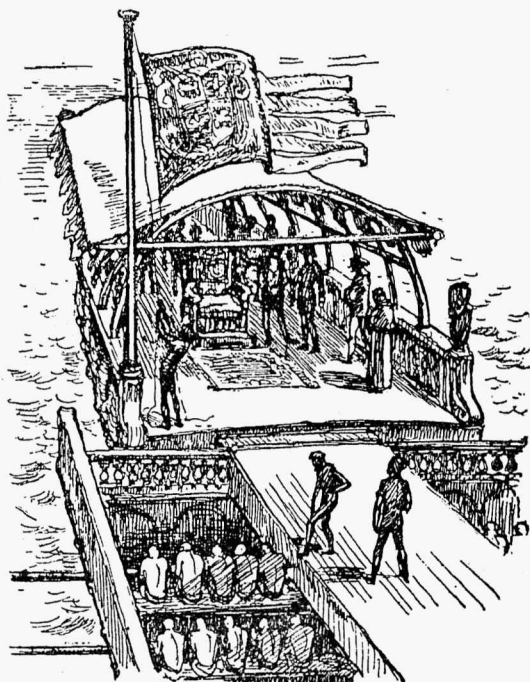
Kuid galeer juba eemalduskaldast. Ta uhke pära oli nüüd näha kõigile kaldale kogunenud uudishimulistele.

Kõiki vaimustasid kreeka jumalate kujud, haruldased sambad, keerukad ornamendid. Patriitslane Gagliano ei säästnud¹⁸ raha, ja kümme kuud parimad veneetsia kunstnikud töötasid ninas asetseva kuju ja pära kaunistuste kallal.

¹⁸ säästma — kokku hoidma.

Galeer näis elavana, lõi nagu pikk vesilohe vette saja uimega.

Kiirest liikumisest elustus ja hakkas liikuma ka raske lipp. Ta pöördus tähtsalt päikeses ja uhkeldas oma kullaga.

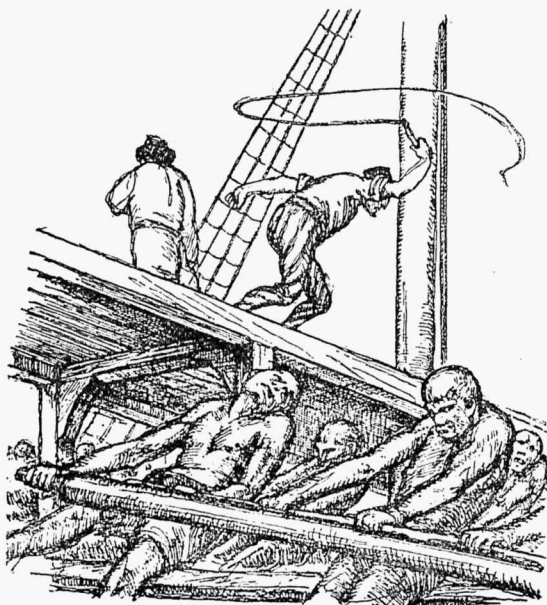
Galeer jõudis merele. Hakkas jahedam. Kerge tuul puhus läänest. Kuid päevapurje all ohkasid pingid, ja kolmsada alasti inimest kõverdus ussidena ja viskus seljale pinkidele.

Sõudjad hingasid raskelt ja kibe higilõhn hõljus meeskonna kohal. Nüüd ei olnud enam muusikat, vaid tagus ainult trumm, et anda takti sõudjaile.

Gritsko nõrkes. Ta ainult hoidis kinni aerust, et liikuda koos teistega. Ta ei võinud olla kaasa liikumata, tagumine aer oleks lõõnud talle selga.

See elav masin liikus trummitaktis. Kiirenesid trummi-löögid, kiirenes ka masina töö, ja inimesed hakkasid sagedamini kumarduma ja pingile laskuma. Näis kui liigutaks trumm masinat ja ajaks galeeri edasi.

Abikomiidid ei pöörnud silmi meestelt: kapten tegi järele-

vaatusi ega tohtinud osutada hooletuks. Piitsad plaksusid selgadel: abikomiidid andsid masinale auru.

Äkki kõlas pärast vile — kord, kaks. Abikomiidid hüüdsid midagi ja osa sõudjaid võttis käed aerudelt. Nad laskusid laele istukile.

Gritsko ei taibanud, milles asi seisis. Ta naaber, neeger, istus laele. Gritsko sai piitsaga selga ja haaras kõvemini aeru. Neeger haaras ta käed ja tõmbas ta maha. Siis jõudis veel esimese aeru pide talle selga ja lõi ta õigel ajal pingilt — komiidi piits oli juba sihtimas.

Kapten oli käskinud sõuda ainult neljal inimesel kuuest. Ta tahtis näha, kui kiiresti läheb siis, kui kolmandik meeskonda puhkab.

Nüüd sõudsid neli meest iga aeruga. Parda ääres kaks istusid lael ja puhkasid. Gritsko oli jõudnud juba käed veriseks hõõruda, harjunud galeeriorjadel peopesa oli nagu tald, neile aer ei teinud midagi.

Nüüd galeer oli ulgumerel.

Läänetuul tõstis väikese lainetuse ja loksutas parda ääres. Märjad kullatud jumalad taga päras kiiskasid veel heledamini. Raske lipp elustus hoopis ja laperdas tuule käes.

18. TUUL PAREMALT.

Komiit vilistas lühidalt.

Trumm vaikis. Kapten käskis jätta sõudmise.

Sõudjad hakkasid aere sisse tõmbama, et asetada nad piki laeva.

Madrused koristasid päevapurje. See tikkus käest ja peksles tuules. Teised ronisid raadele ja vallandasid nõörid, millega olid seotud purjed kokku raadele.

Need olid kolmnurksed purjed pikil painduvail raadel. Neid oli kõigil kolmel mastil. Uued, helevalged. Eesmisel oli värviline krutsifiks¹⁰ ja selle all kolm vappi. Rooma paavsti, Hispaania kuninga ja Veneetsia vabariigi. Vappe ühendas ahel. See tähendas tugevat, vääramatut kolme riigi sõjaliitlust võitluses uskmata, saratseenlaste, mauride, araablase ja türklaste vastu.

Purjed tõmbusid tuules pinguli. All vaba nurga küljest käis kõis — soot. Madrused säädsid sellest purje kapteni käskluste järele.

Madrused teadsid oma kohad, igäüks teadis oma kõie, ja nad täitsid kiiresti kapteni käsklused. Nad astusid väsinud sõudjaile nagu kaubapakkidele.

Madrused olid palgalised vabatahtlikud. Selle tunnusega neil olid alles vurrud. Kuid sõudjad olid sunnitöölised, orjad, — ja madrused tallasid neid.

Galeer vajus vasakule küljele ja libises sujuvalt lainetel. Trummipõrina, pinkide oigamise ja aerude müra vaikides jäi galeeril kõik vaikseks ja rahulikuks.

Sõudjad istusid lael, toetades selgi vastu pinke. Nad sirutasid tursunud, kangestunud käsi ja hingasid raskelt.

Kuid lainete laksumise ja lippude laperdamise hulgas härrad päras ei kuulnud jutukõminat, segast ja lainetekohinana ühtlast üminat. See oli sõudjaskond, kes andis edasi teateid aerult aerule, pingilt pingile. Nad levisid üle terve lae, ninast pärani, käisid vasakul ära ja siirdusid paremale.

19. KOMIIDID.

Abikomiidid ei näinud ühtki avatud suud ega käeviibet. Harva mõni sõudja pöördus ja kõlistas ketti.

Abikomiitidel on terav silm ja peen kuulmine. Neile kuuldus tumeda ümina, kettide kõlina ja mereloksumise hulgas nagu rottide närimise hääl.

¹⁰ ristilöödu pilt.

„Lael on vaikne, julgeks lähevad sunnikud!“ mõtles abikomiit ja kuulatas: kus?

Gritsko toetus parda vastu ja langetas põvedele püगतud pää juuksetuttidega kiivul. Ta mõtles sõudmisest ja lausus endamisi:

„Veel kord sedaviisi, ja ma kärvan.“

Neeger pöördus ära oma türklasest naabri poolt ja pea-aegu langes Gritskole. Pitsitas ta käe enda alla. Kasak tahtis selle vabastada, kuid neeger pigistas seda tugevasti ja Gritsko tundis, et talle suruti pihku midagi väikest ja kõva. Ta katsus — see oli raud.

Neeger vaatas poolkinnise silmaga ja Gritsko taipas, et ei tohi pilgutadagi.

Ta võttis rauatüki, katsus tasakesi — hambuline.

Saag!

Väike kare, hambuline rauatükk! Gritsko läks kohe higitseks ja hakkas kõvemini hingama. Kuid neeger sulges silmad täiesti ja vajus veel enam Gritsko käele.

Abikomiidid möödusid, peatusid ja vaatasid tähelepanelikult kurnatud neegrile. Gritsko tardus. Ta päriselt lõtvus hirmust ja kavalusest: las arvavad, et ta on väsimusest pool-surnud.

Komiidid rääkisid, kuid Gritsko ootas kõik aeg, et nad järsku kargavad kallale ja tabavad ta süüteolt. Ta ei mõistnud, et nad kõnelesid halvasti ostetud neegrist.

„Hobune, päriselt nagu hobune, kuid kärwab. Nad kärvavad igatsusest, lurjused,“ kõnelesid abikomiidid. Nad läksid edasi käila: säääl ootas neid lõunasöök.

Päevitanud paljas jalg ilmus neegri ja Gritsko vahele. Kasak haavus:

„Kitsas küll juba, aga see trügib veel.“

Jalg liigutas varbaid.

„Õrritab veel!“ mõtles Gritsko.

Ta tahtis torkida paksu talda. Kuid jalg liigutas uuesti kannatamatult varbaid.

Neeger pilutas silma ja osutas jalale.

Gritsko taipas.

Ta vahetas väsinult asendit, vajus paljale jalale ja pistis saetüki talle varvaste vahele.

Neeger ei liigatanud. Ka Gritsko oli vakka, kui jalg tõmbus tagasi naabrite juure.

Rõõmus tuulehoog tabas galeeri ja koos temaga tuli kaalukas laine vastu paremat parrast. Valas pritsmeid alasti kehadele.

Mehed tuksatasid ja kolahtasid kettidega. Ja selles müras Gritsko kuulis selgesti kui kostis temani sosinal sõna:

„Jakši?“²⁰

See oli esimene sõna, mida Gritsko galeeril mõistis. Ta võpatas, rõõmustus. Sõna tundus omasena. Kust? Ta tõstis silmad ja nägi türklast, kes toetus mustale neegrile, kõõritades silmi ja vaadates tähelepanelikult, tõsiselt.

Kasak peaaegu oleks karjunud kõigest kõrist rõõmu pärast:

„Jakši, jakši!“

Kuid sai hoiduda. Ta ju õieti teadis ainult kolm sõna: urus, jakši ja allah²¹. Ja kui uuesti laevalael patsusid madruste jalad, Gritsko jõudis koriseda:

„Jakši, jakši!“

Türklane liigutas ainult silmi.

Tuul pöördus enam vastu, ka galeer muutis suunda.

Kõik ootasid, et signor Pietro Gagliano pöördub tagasi, et jõuda enne päikeseloodet tagasi sadamasse. Proov on ju lõp-
nud. Kuid keegi ei teadnud kapteni salajast mõtet.

20. RETK.

Kapten andis komiidile käsu. See andis käsu pärale lähemal asuvaile sõudjaile, need omakorda andsid edasi järgmistele, kes hoidsid aere ja nii käsk liikus mööda seda elavat telefoni pärast käila.

Kuid mida kaugemale jõudsid sõnad sõudjate reas, seda enam sõnu lisandus kapteni käsklusele. Tundmatuid sõnu, mida poleks mõistnud abikommiididki, oleksid nad neid kuulnud. Nad ei tundnud seda galeeriorjade salakeelt.

Kapten nõudis, et tuleks tema juure preester oma kajutist. Kuid meeskond lisandas sellele veel oma korralduse.

„Anna see edasi paremale poole.“

Tuul kandis sõnad kõrvale ja neid kuulsid ainult naabrid.

Varsti mööda keskmisi laudu astus kapellan²² kergitades oma rüü saba. Ta ruttas ja kitsail laudadel laeva kiikumise tõttu ei saanud kindlasti astuda, vibutades vaba käega tasa-kaalu hoides roosikrantsi²³.

„Isa!“ ütles kapten, „õnnistage relvi võitluseks uskmatutega.“

²⁰ hüva (türgi keeles).

²¹ venelane, hüva, jumal.

²² katoliku preester.

²³ palvehelmed.

Saatkonnas vaadati üksteisele otsa.

Ah sellepärast galeer kihutaski juba kolm tundi kurssi muutmata!

Retk!

Gagliano kavatses oma vastutusel partisani vägitegu.

„Uskmatud,“ jatkas kapten, „vallutasid patriitslase Roniero galeeri. Genua merimehed ei häbenenud jutustada, et see sündis otse nende silme all. Kas ma pean ootama nõukogu õnnistust?“

Käila juba kogunes relvastatud mehi raudrüüs, muskettidega, odadega, arbalettidega. Kahurimehed seisid ninakahurite juures.

Kapellan luges ladinakeelseid palveid ja piserdas pühitsetud veega kahureid, muskette, arbalette, laskus alla ja piserdas kive, mida kasutati kuulidena, savipotte põleva seguga, teravaokkalisi keri, mis visatakse rünnakul vaenlaste laevale. Ta hoidus piserdamast ainult lupja, ehk küll see oli kõvasti kinni korgitud tõrvatud pottides.

Sõudjad juba teadsid, et see ei olnud proov, vaid retk.

Vana sunnitööline, kes ei tunnustanud Rooma paavsti, soostas midagi eesmisele sõudjale. Ja kuna käilas kõik laulsid „Te deum“²⁴, sahisid sõnad kiiresti pingilt pingile nagu tuul rohus. Arusaamatud lühikesed sõnad.

21. PRISKE TUUL.

Tuul, ikka seesama kagutuul, puhus rõõmsalt ja ühtlaselt. Ta algas mängeldes, kuid nüüd paisus tugevaks, tõstis ulja lainetuse ja loksutas vastu galeeri paremat külge.

Kuid galeer kaevus lainettesse, raputas endalt vee, tõmbas hinge ja sööstis teisele laineharjale.

Lainetus kasvab, veepiisad säravad päikeses ja lendavad purjedesse, valavad üle inimesed, kes kogunenud käila.

Siin sõdurid kõnelesid abikomiidiga retkest — keegi ei teadnud, mida kavatses Pietro Gagliano, kuhu ta viib galeeri.

Kõigile anti viina pääle jumalateenistust: mehed olid ärevil ja rõõmsad.

Kuid paras istus patriitslane oma troonil ja vanem ohvitser hoidis ta ees merekaarti. Komiit seisis eemal parda ääres ja püüdis mõista, mida rääkis kapten ohvitseriga. Kuid komiit seisis tuulepäälses küljes ega kuulnud midagi.

Vana sunnitööline teadis, et siin Gagliano ei kohta vaen-

²⁴ ladinakeelne palve.

last. Teadis ka, et selle ilmaga nad jõuavad hommikuks välja Adria merest, ja siis... Las siis tulevad...

Madrused kandsid sõudjaile suppi laiali. See koosnes keedetud viigimarjadest ja veidikesest õlist. Suppi anti merel üle päeva — kardeti, et toit raskendab sõudjate tööd. Neeger ei söönud — ta igatses ketis nagu hunt puuris.

Õhtuks tuul vaikis, purjed rippusid jõuetult alla. Komiit vilistas.

Madrused ronisid raadel purje koristades, kuid sõudjad hakkasid sõudma.

22. PÄRAS.

Ja jälle põrises trumm — ta lõi selgesti ja halastamatult takti, mille järele inimesed kumardusid ette ja laskusid seljali pinkidele. Uuesti kolmsada sõudjat hakkasid masinatena tööle raskete aerudega.

Neeger sirutus terve raskusega aerule. Talt voolas higi, ta hiilgas kui poleeritud ja pink ta all mustas, — märgus. Siis korruga jõud lahkus sellest hiiglasuurest inimesest, ta lõtvus, ainult hoidis veel aeru nõrkade kätega, ja viis kaaslast tundsid kui raske on aer: must keha rippus koormana ja segas aerutamist.

Vana sunnitööline vaatas, pöördus kõrvale ja vajutas veel kõvemini aerule.

Kuid neeger pööritas häguseid silmi — ta ei näinud enam midagi ja pingutas viimast mälu. Mälu katkes ja neeger ei mõistnud enam hästi, kus ta on, kuid siiski ta kumardus taktis ja venis aerule järele.

Äkki ta vallandas käed: nad ise avanesid ja lasksid lahti aerust. Neeger vajus seljali pingile ja veeres alla laele. Kaaslased vaatasid ja pöördusid rutemini ära, nad ei tahtnud vaadata, et mitte äratada abikomiitide tähelepanu.

Kuid kas jääb miski saladusse abikomiidi eest?

Juba kaks neist jooksid nuutidega mööda laudu: nad märkasid, et Gritsko pingil sõuavad ainult viis meest ja kuues puudub. Abikomiit sähvas piitsuga neegrile üle teiste selja. Neeger tuksatas, kuid jäi lebama.

„Ah sa lojus! Või lesima! lesima!“ sisistas abikomiit ja piitsutas vihaselt neegrit.

Neeger ei liikunud. Segased silmad seisid paigal. Ta ei hinganud.

Komiit nägi kõik pärast. Ta ütles paar sõna ohvitserile ja vilistas.

Aerud peatusid.

Galeer liikus veel kaua hooga, vesi käilas kohises.

Komiit tuli lähemale, abikomiidid astusid pinkide vahelt neegri juure.

„Mis? Sinu neeger või?“ karjus Pietro Gagliano komiidile järele.

Komiit liigutas abaluid, nagu oleksid kapteni sõnad teda kivina tabanud, ja kiirendas sammu. Ta kiskus piitsa abikomiidilt, surus hambad kokku ja hakkas kõigest jõust musta laipa nüpeldama.

„Kärvas!.. Kärvas, saatan!“ vihastus ja sõimas komiit.

Galeeri käik jäi aeglaseks. Komiit tundis, kuidas kasvab kapteni viha. Ta ruttas.

Sunnitöolisest sepp juba askeldas surnu jala kallal. Ta märkas, et ketti oli saetud, kuid vaikis. Sõudjad vaatasid, kuidas abikomiidid tõstsid ja veeretasi nende seltsimehe laiba üle parda. Komiit sähvas viimast korda kõigest jõust surnut piitsaga, ja siis keha kukkus raskelt vette.

Läks pimedaks, ja püüdi süüdati latern — kõrge, sale, poole inimese pikkune, kaunistuste, kujude ja näkkidega jalal. Ta loitis kollase silmana läbi vilgukivist klaaside.

Taevas oli selge ja tähed sirendasid soojalt, vaatasid niiskete silmadena taevast merele.

Aerudelt tilkus vesi tulise vahuna: meri hiilgas. Ja häguse saladusliku ojana voolas laeva taga keerlev juga kiili alt.

Gagliano jõi viina. Ta tahtis muusikat, laulu. Teine ohvitser oskas hästi laulda ja sellepärast Gagliano käskis trummi vaikida.

Komiit vilistas. Pöörin vaikis ja aerud tõusid.

Ohvitser laulis nagu ta oli laulnud daamidele pidudel ja kõik jäid kuulama — orjad, saatkond ja sõdurid. Kapellani pistis päa oma kajutist, ohkas ja kuulas patuseid laule.

Vastu hommikut tõusis priske põhjatuul ja ajas galeeri täie hooga lõuna poole. Pärituult lasti üks puri ühele, teine teisele poole. Galeeri levitas liblikana tiivad.

Väsinud sõudjad tukkusid. Gagliano magas oma kajutis ja tema kohal kiikusid ja tärisesid relvad.

Galeeri jõudis Vahemerre. Vahid ülal mastis vaatlesid silmapiiri. Säääl ülal mast läks pasunana laiaks, ja selles laiendis istus madrus ja uuris vahetpidamatult merd.

Lõpuks tund aega enne keskpäeva ta hüüdis säält:

„Puri!“ ja osutas otse lõunasse, kuhu viis galeeri kurss.

Gagliano ilmus pärasse. Sõudjad ärkasid, käilas hakkasid sõdurid liikuma.

23. SARATSEENLASTE LAEV.

Laevad lähenesid üksteisele, ja nüüd kõik nägid selgesti, et see on vastu tuult tulev pikk, nooljas saratseenlaste laev.

Pietro Gagliano käskis tõsta masti punase lipu — väljakutse võitlusele.

Saratseenlased vastasid punase lipuga raal — väljakutse võeti vastu.

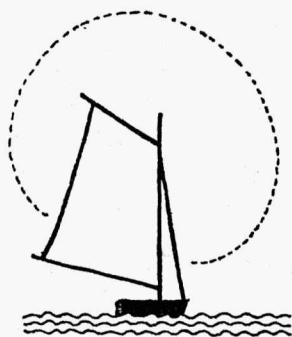
Pietro Gagliano käskis valmistada lahinguks ja laskus kajutisse. Ta tuli säält raudrüüs, kiivris, mõök vööl. Nüüd ta enam ei istunud oma troonile, vaid kõndis tagasihoidlikult ja kindla sammuga päral.

Ta pingutus üleni, hää! muutus kõlavamaks, kindlamaks ja karedamaks. Kapten valmistas lööki ja laeval kõik pingutused, valmistusid. Paksudest laudadest valmistati sild kesk laeva pardast pardani sõudjate päade kohal. Sinna pidid asuma sõdurid, et säält ülalt tabada saratseenlasi muskettidest ja arbalettidest, külvata neile kive ja nooli, kui laevad seisavad külg küljega koos.

Gagliano kaalus, kuidas paremini rünnata vaenlast.

Saratseenlaste laeval haarati aerud, et saada paremini hakkama — vastu tuult on raske purjetada.

(Esimese jao lõpp.)

Toimetused: J. Kläis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, H. Tõnisson, L. Jürisson, A. Burmeister. **Vastutav ja tegev toimetaja:** M. Nurmik.

Tallusjuht: H. Valma. **Väljaandja:** „Tõekool“. **Toimet. ja tallit.:** Tallinna, V. Roosikrantsi 3.

Tellimishind: aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1931.

